

KISSOJEN JA KOIRIEN SUUN SAIRAUDET

Lemmikkien suun sairaudet ovat yleisiä. Seuraavassa asiaa muutamista näistä sairauksista, niiden hoidosta eläinlääkärillä sekä tarpeellisesta kotihoidosta.

Ikenien sairaudet

Tilastojen mukaan yli 80 % koirille ja yli 70 % kissoille kehittyy iensairaus ennen kolmen vuoden ikää. Päivittäin hampaan pinnalle kertyy plakkaa (bakteereja ja syljen glykoproteiineja), jotka ajan kuluessa mineralisoituvat eli muodostuvat hammaskiveksi. Plakki ja hammaskivi aiheuttavat ientulehduksen, joka vähitellen etenee ientaskun pohjalle ja alkaa tuhota hampaan kiinnityskudosta. Samalla ien alkaa vetäytyä juurta kohden. Näin muodostunut parodontiitti (hampaan tukikudoksen tulehdus) on koiran ja kissan suun yleisin sairaus.

Tyypillistä on pahanhajuinen hengitys, ikenien verenvuoto, ientulehdus, ikenien vetäytyminen, heiluvat ja lopulta irtoavat hampaat. Jo muodostunutta parodontiittia ei pystytä parantamaan, mutta sen etenemistä pystytään hidastamaan. Parodontiittia esiintyy enemmän pienillä kuin suurilla roduilla.

On selviä todisteita, että suun terveydellä on suora yhteys elimistön yleiseen terveyteen. Parodontiitti voi aiheuttaa bakteerien pääsyn suusta verenkiertoon ja edelleen tulehduksen mm. munuaisiin, maksaan ja sydämeen. Toisaalta tietyt systeemisairaudet kuten diabetes ja useat vastustuskykyä laskevat sairaudet altistavat vakavalle parodontiitille. Eläimen suun sairauksia epäiltäessä terveystarkastus pitää sisällään siis muutakin kuin vain itse suun tarkastuksen.

Säännöllisesti tehdyt suun terveystarkastukset eläinlääkärillä ovat tärkeitä. Tarkastuksen väli vaihtelee riippuen eläimestä ja siitä kuinka tehokasta on kotona tehtävä hammashoito. Eläinlääkärillä poistetaan mahdollinen hammaskivi erityisiä instrumentteja ja ultraääntä hyväksikäyttäen. Lopuksi hampaat kiilloitetaan hiontapastalla. Tarvittaessa poistetaan vialliset hampaat. Kaikki hoitotoimenpiteet tehdään anestesiassa. Usein omistajat miettivät anestesian riskiä etenkin vanhempien yksilöiden kohdalla. Huonokuntoisen suun lemmikin terveydelle aiheuttamat riskit ovat kuitenkin merkittävästi hyvin hoidetun anestesian riskia suuremmat, eikä sen takia suun hoitamista saa jättää tekemättä.

Koska parodontiitin syynä on plakki, hoidon tavoitteena on plakin poisto. Ennaltaehkäisevä hoito eli päivittäinen hampaiden harjaus kotona on erittäin tärkeää, se on ainoa keino säilyttää kliinisesti terve ien. Jos plakkaa ei poisteta kotona, syntyy selkeä ientulehdus muutamassa viikossa. Eläinlääkärissä suoritettujen hammaskiven poiston teho jää sää lyhytaikaiseksi. Kissoille ja koirille on kehitetty hammasharjoja ja hyvälle maistuvia hammastahnoja, joissa hampaiden puhdistusta helpottavia entsyymejä ja hankaavia aineita. Ihmisten hammastahnoja ei tulisi käyttää, tulee myös muistaa, että fluoridi suurina annoksina nieltynä on myrkyllistä.

Aloita hampaiden harjaus varovasti totuttelemalla, harjaus tulisi aloittaa jo pentuna. Aluksi voit käyttää ns sormiharjaa ja siirtyä vähitellen oikeaan hammasharjaan. Harjaa vain aluksi hampaat, joihin pääset helposti käsiksi, ylähampaiden ulkopinnat. Kun eläin on tottunut harjaamiseen, voit hajata myös hampaiden sisä- ja purupinnat. Älä koskaan pakota koiraa harjaamistilantessa vaan

tee hetkestä enemmin mieluisa. Harjaa hampaat aina samaa aikaan vuorokaudesta. Eläin ottaa harjaamisen osaksi päivärutiineja. Muista aina palkita eläintä esim. leikillä harjauksen jälkeen.

Markkinoilla on myös paljon muita plakin poistoon tarkoitettuja valmisteita, mm. muotoillut ja entsyymeillä päällystetyt puruluut, erityiset kuivamuoat. Nämä vähentävät jonkin verran plakin muodostumista, mutta eivät kuitenkaan korvaa päivittäistä hampaiden harjausta.

Hampaiden reikiintyminen / karies

Karies on koiralla ja etenkin kissoilla hyvin harvinaista. Kariksen aiheuttavat bakteerit, jotka käyttävät ravintonaan lyhytketjuisia sokereita. Taustalla on yleensä jokin yksittäinen, lemmikeillä harvinainen erityispiirre ruokinnassa. Karies havaitaan yleensä niin myöhäisessä vaiheessa, että hoitona on hampaan poisto.

Kissan hampaiden kaulavauriot

Kissoilla esiintyy hyvin usein nk resorptiolesioita eli hampaan kaulavaurioita, joiden syytä ei tarkkaan tiedetä. Myös niiden epäillään liittyvän parodontiittiin. Leesiot ilmenevät hampaissa syöpyminä ja hampaan kruunuosan murtumina sekä punoittavina, tulehtuneina ikenenä vaurioituneen hampaan ympärillä. Leesiot ovat erittäin kipeitä. Hoitona on hampaan poisto.

Murtumat

Hammasmurtumat ovat etenkin koirilla yleisiä. Murtumien yhteydessä useasti hampaasta tulee esiin ydin, nk. pulpa, jossa on hampaan verisuonitus ja hermotus. Tuoreessa murtumassa pystytään näkemään verenvuotoa. Murtunut hammas, jossa on pulpayhteys, tulee joko poistaa tai hoitaa juurihoidolla. Hoitamaton murtuma voi aiheuttaa märkäisen tulehduspesäkkeen hampaanjuureen ja/tai tulehduksen koko leukaluuhun. Lisäksi hammasmurtuma jossa on pulpayhteys, on erittäin kipeä.

Aija Jantunen
ELL
Lohjan Pieneläinklinikka